

GLADSAXE

På sporet af...

Søborgs seværdigheder

En spadseretur fra Søborg Torv, rundt i Søborg og retur til næsten samme udgangspunkt

Indhold

Indledning.....	3
1. Søborg Torv.....	3
2. "Indianerlandsbyen" på Vandtårnsvej.....	5
3. Rundgården – Marielyst.....	6
4. Det runde hus – Daltoftevej 16.....	8
5. Høje Gladsaxe.....	9
6. Garhøj.....	10
7. Afrikahuset.....	12
8-11. Runebergs Allé og arkitekt K.T. Seest.....	13
12. Mønsterhuset – Runebergs Allé.....	15
13. Parken ved Runebergs Allé 22.....	16
14. Borgernes hus / Søborg Hovedgade 77 / Fik ret.....	17
15. Søborg Posthus – nuv. Borgernes Hus.....	19
16. Søborg skole.....	21
17. Søborg kirke.....	22
18. Lille Rosenborg – Niels Finsens Allé 65.....	23
19. Kamtakker – Niels Finsens Allé 49-51.....	24
20. Gorki søen.....	26

© Gladsaxe Kommune, byarkivet

Forside: Byrådsmedlem Trine Græse holder
båltale til sankthansfesten på Garhøj, 2005.

Tekst: Eva Molin

Farvefotos: Eva Molin

Layout & tryk: Grafia Design

Oplag: 2.500

1. udgave: September 2005

Særlig tak for kritisk gennemlæsning til:
Henrik Elming, Svend Stilling, Charlotte
Voss, Gert Jensen, Flemming Bruun og Ben-
te Martinez.

Se oversigtskort bagest i hæftet

Indledning

Denne vandretur tager udgangspunkt i Søborg Torv og slutter cirka samme sted efter en rundgang til diverse seværdige huse, steder og grønne områder. Turen er på i alt fem kilometer. Benytter man bil på turen, kan man ikke følge den foreslåede rute ved hhv. Nordtoftevej og Niels Finsens Allé.

1. Søborg Torv

I 1951 kunne Gladsaxe almennyttige Boligselskab indvie det splinternye kollektivhus på Søborg Torv. Det er det hus, der går fra hjørnet med "Dortes børnetøj" til "Genoptræningscentret" i den modsatte ende af bebyggelsen. Byggeriet var et storstilet eksperiment, hvor meningen var at samle alt det nødvendige til at få hverdagen til at fungere under ét tag.

I den ene fløj af huset (hvor Genoptræningscentret ligger i dag), lå Astrid á Rogvis fødeklinik. I den anden del var der indrettet lejligheder i størrelser fra 1 til 3 værelser + kammer. Der var fællesvaskeri, men man kunne også betale sig fra tøjvask, ligesom man kunne betale sig fra rengøring. Der

Søborg Torv, 2005. Til højre ligger Dortes børnetøj. I baggrunden Genoptræningscentret, der engang husede Astrid á Rogvis fødeklinik.

var daginstitution for børn, atelier, motionsrum, selskabslokaler, restaurant m.m. knyttet til huset. Meningen var, at de mange fællesfaciliteter skulle aflaste både børn og voksne i alle aldersgrupper.

Kollektivhuset blev tegnet af arkitekterne Hoff og Windinge i 1946, men tegningerne blev ændret flere gange, inden byggeriet gik i gang i 1950. Der var 124 lejligheder fra start af, men i dag er der lidt flere p.g.a. diverse interne ombygninger. Endnu er der fælles reception med kiosk, selskabslokaler, gæsteværelser, restaurant m.m., og ligesom de øvrige bebyggelser omkring Søborg Torv regnes byggeriet for at være af meget høj bygningsmæssig standard. Hoff og Windinge havde i øvrigt begge arbejdet på Vilhelm Lauritzens tegnestue, som vi vender tilbage til senere på ruten.

Søborg Forskønnelsesforening

Søborgs liv som bydel begyndte i 1901 med den første udstykning af Søborggård, som lå på det nuværende Søborg Torv. Efterhånden som folk fik råd til at bygge helårsboliger på deres jordlodder, viste det sig, at søborgenserne var til fest og farver. Alt for meget fest ifølge nogle ivrige borgere, der i 1911 oprettede "Søborg Forskønnelsesforening", som skulle hjælpe og vejlede søborgenserne til at bygge fornuftige huse i pæn købstadsstil, d.v.s. uden kamtakkede gavle, cementstuk på facaderne og andet spræl. På denne tur rundt i Søborg vil der blive vist flere eksempler på både den arkitektur, som forskønnelsesforeningen lovpriste, og den arkitektur som den satte sig som mål at bekæmpe. Forskønnelsesforeningen kæmpede mod søborgensernes farve- og formglæde i ca. 15 år, hvorefter den opgav, det kan man så i dag efter behag glædes ved eller græde over, men kedeligt er det ikke at gå tur i Søborgs villakvarterer!

2. "Indianerlandsbyen" på Vandtårnsvej

"Indianer-" eller "negerlandsbyen" - kært barn har mange navne - er den bebyggelse, der ligger ved Vandtårnsvej/Marienburg Alle og Andersen Nexøvej. Der blev bygget hele 73 ensartede gavlhuse i årene 1924-25. Der var tale om et storstilet forsøg, og bag forsøget stod nogle af drivkræfterne bag forskønnelsesforeningen, nemlig: Arkitekterne J.L. Meulengracht og Niels Gothenborg. Ideen var at lave bedre byggeri til en fornuftig pris. Men selv filantropi koster, og uden et tilskud fra statens nyoprettede boligfond på 365.000 kr. var gavlhusene forblevet et projekt på papiret. Der var faktisk kun én husmodel i den nye bebyggelse, men for det æstetiske syns skyld, var husene på højre side af gaden spejlvendt i forhold til dem på venstre side.

Lad det være sagt med det samme: Ideen var god, men søborgenserne fandt det et nummer for ensartet og kedeligt, så der gik hele 10 år førend alle husene var solgt, og folk begyndte lynhurtigt at sætte deres personlige præg på dem, så de i dag fremtræder meget mere forskellige end først tænkt, selvom grundplanen var ens for dem alle. Det allerførste, der fik individuelt præg var selve gavlene, der blev malet i hver sin farve efter ejerens smag.

Her ses gavlhusene på Vandtårnsvej nr. 12-16. Bemærk hvor meget, der er gjort for at sætte individuelle præg på husene. Sammenlign f.eks. vinduer, tage, farver, karnapper, pudsede gavle/trægavle, skorstene m.v.

På Vandtårnsvej nr. 9 ligger i øvrigt den katolske Johannes kirke. Den er bygget helt i stil med gavlhusene, og er fra 1967.

3. Rundgården - Marielyst

Fra 1936 til 1943 arbejdede Vilhelm Lauritzen for Gladsaxe Kommune. Rådhuset blev hans første store projekt. Der er tale om den vinkel, der så at sige indkranser den nuværende rådhusplads. Denne første etape af det nuværende rådhus stod færdigt i 1937, men passeres ikke på denne tur, hvis man følger den foreslåede rute.

Året efter stod Marielyst skole på Gladsaxevej færdig, og atter var det Vilhelm Lauritzen, der stod for tegningerne til den supermoderne funkisbygning. I 1940 stod hovedindgangen og "boblehallen" til idrætsanlægget på Gladsaxevej klar til indvielse. Også her var arkitekten Vilhelm Lauritzen. Så kom krigen med deraf følgende langvarigt byggestop, men Lauritzen blev bedt om at tegne et forslag til den nye bebyggelse, som skulle ligge ved skolen.

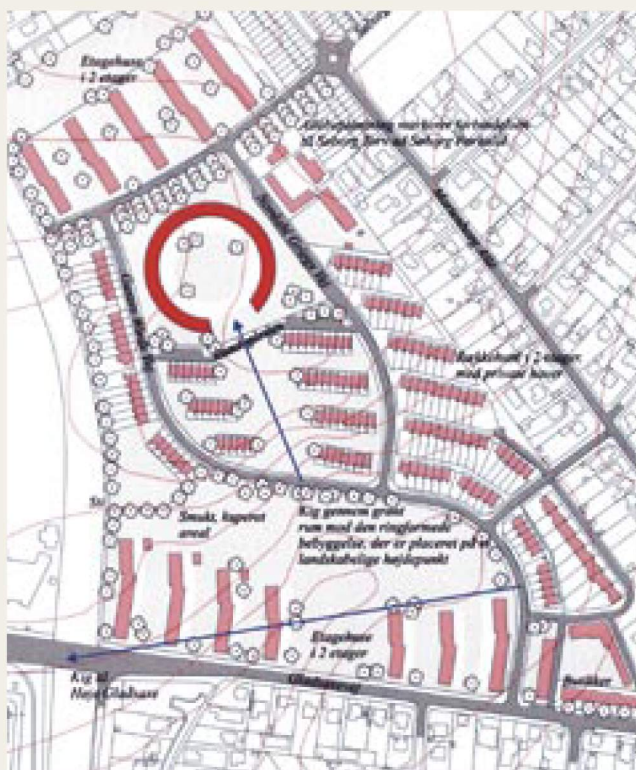
Dette forslag blev dog aldrig til noget. Vilhelm Lauritzen nåede at lave flere byplanprojekter, hvoraf nogle blev realiseret, og andre lige så stille skrottet.

Kigger man indenfor i Rundgården, kan man se en søjlegang bag gårdhavens træer.

I stedet lod boligselskabet KAB Viggo Møller-Jensen tegne den nye bebyggelse. Viggo Møller-Jensen var leder af boligselskabets tegnestue. Den nye bebyggelse fik navn efter skolen samt den gård, som engang havde ligget på stedet. Marielystbebyggelsen med Rundgården i centrum blev opført i årene 1953-58. Bebyggelsen er enestående med den store variation af boligtyper, og med det fine og smukke samspil mellem bebyggelse og friarealer.

Marielyst er en såkaldt parkbebyggelse, og når man går tur i området, så forstår man hvorfor. Der er både etageboliger og rækkehuse i bebyggelsen, og Rundgården står på det store areals højeste punkt. På et tidspunkt blev Viggo Møller-Jensen sat til at skitsere et supplement til bebyggelsen, som skulle have ligget på nogle af friarealerne, men beboerprotester fik stoppet den ide. På en sommerdag er det meget svært at gøre andet end at nyde det gennemtænkte boligområde med de store grønne arealer.

Dette kortudsnit er lånt fra kommuneatlasset og viser, hvor stor Marielystbebyggelsen faktisk er. Målestok: 1:5000.

4. Det runde hus - Daltoftevej 16

Der ligger mange specielle huse i Søborg. På ruten vil man passere indtil flere små "slotsinspirerede" villaer med kamtakkede gavle og sandstensornamenter. Huset på Daltoftevej 16 er af en ganske anden kaliber, men også meget specielt. Det blev bygget af Carl Frederik Nielsen og sønnen Curt i årene 1951-56. Inspirationen havde de fået fra en artikel i Det Bedste om amerikanske villaer.

Da C.F. Nielsen ansøgte om byggetilladelsen i 1951 lød hans begrundelse for husets facon: "Særlige Fordele ved Huset: Det giver størst mulig Rumindhold i Forhold til det brugte Materiale, der kommer mest mulig Sol ind ved den runde Facon. Storm og Blæst indvirker mindre paa rund end lige Flade. Hele Taget udnyttes som Taghave". Til dette udtalte en af kommunen udnævnt rådgivende arkitekt, nemlig K.T. Seest følgende: "Selv om jeg synes, at huset ikke harmonerer med den øvrige bebyggelse, mener jeg ikke det er saa daarligt, at man kan kassere det". Bemærkningen fra arkitekten er især morsom, når man ved, at han var en af de ivrigste i den i 1951 forlængst hedengangne forskønneselsforening. Og heldigvis blev byggeriet derpå godkendt. Det er så vidt vides kommunens eneste runde privatvilla.

Hverken Carl Frederik eller sønnen Curt var indenfor byggefaget, men ikke desto mindre tegnede de selv huset, og opførte det også selv for 38.000 kr., hvilket var billigt for et

Det runde hus, 2005.

hus - selv i 1950'erne. Især i betragtning af at huset var på 132 kvadratmeter fordelt på fire værelser, køkken, bad og to toiletter, dertil fuld kælder og tagterrasse.

5. Høje Gladsaxe

Går man et stykke videre ad Daltoftevej, kan man dreje til venstre ad Nordtoftevej, og på den led komme til Holmevej, hvor Garhøj ligger. Standser man ca. midt i opstigningen på Nordtoftevej og vender sig om, har man en flot udsigt til Høje Gladsaxe.

Høje Gladsaxe set fra Nordtoftevej, 2005.

De første forslag til at bebygge Høje Gladsaxe gik på rækkehuse og 3-etagers boligblokke, men dels fik Naturfredningsforeningen held til at få Utterslev mose fredet i 1948, dels blev der med Bellahøjhusene sat gang i en sand lavine af højhusbyggerier. Faktum var, at de første forslag, som indebar bebyggelse næsten ned til vandkanten, måtte forkastes.

Andre forslag blev stillet, bl.a. en kompromisløsning, hvor Københavns kommune, som ejede en del af området, byggede i højden, mens Gladsaxe byggede tæt-lavt i en bebyggelse, som blev tegnet af Vilh. Lauritzen.

Men højhusene vandt. Både p.g.a. fredningen, men sandelig også p.g.a. de nye muligheder for at bygge i højden med

præfabrikerede, billige betonelementer. Selvom Vilhelm Lauritzens eget forslag nu ikke kunne gennemføres, valgte man ham som byplankonsulent til byggeriet, og blandt de arkitekter, der kom til at tegne det endelige forslag til Høje Gladsaxe, var Hoff og Windinge.

Udgravningerne til Høje Gladsaxe startede ved årsskiftet 1962/63, og første beboer kunne flytte ind i 1964, mens sidste del, nemlig selve centerbygningen først stod færdig i 1970. Som et kuriosum flyttede folk ind, mens byggeriet stod på. Selvom man stadig var i gang med at bygge 10. etage, kunne folk sagtens begynde at flytte ind i de nederste lejligheder. Byggeriet blev præmieret i 1971.

6. Garhøj

På Holmevej 9-11 ligger en af kommunens få forholdsvis velbevarede bronzealderhøje, Garhøj, som stammer fra tiden mellem 1500 og 800 f.kr.

Nationalmuseet registrerede Garhøj i 1899 og kunne allerede da konstatere, at næsten halvdelen af højen var afgravet mod nord. Museet gentog registreringen i 1938 med henblik på fredning, men netop p.g.a. den noget ramponerede nordre del blev højen kun fredet i klasse B, hvilket fik betydning, da kommunen sidenhen ønskede at bruge en del af parken til bebyggelse. En A-fredning ville have udelukket denne mulighed.

Garhøj lå på Grønnemosegårds jorder, men da disse jorder blev udstykket fra 1918, overlod Grønnemosegårds ejer Garhøj med et pænt stort stykke jord til offentlig park. Først diskuterede man, om sognerådet, som kommunalbestyrelsen kaldtes dengang, kunne overtage Garhøj og lave den nye park, men sognerødderne holdt sig væk fra møderne, og takkede nej, det var simpelthen for dyrt. Derfor oprettede man i maj 1924 den såkaldte Garhøjkomite. Komiteen bestod af medlemmer fra to grundejerforeninger, og meningen var, at de skulle rejse penge til restaurering af højen, samt indrettelse af parken som på daværende tidspunkt var et stykke bar mark.

Selvom det var grundejerforeningerne, der stod for Garhøj-anlægget, var det en offentlig park, sådan som giveren hav-

Garhøj bruges stadig til Skt. Hans fester. Disse to fotos er, ligesom forsidebilledet, taget 23/6-2005.

de forlangt. Socialdemokraterne brugte parken til deres grundlovsfester, Søborg Idrætsforening lavede søborgrevyer og holdt pinsefester i parken, og Garhøjkomiteen selv lavede hvert år en gigantisk Skt. Hans fest med bål, taler, border, gynger, karrusel og restauration for at skaffe yderligere penge til at udvikle og vedligeholde Garhøj og den omliggende park.

Festerne fortsatte i stadig mere udvandet form frem til 1938/39. Depressionen i 1930'erne gjorde, at søborgenserne ikke havde mange penge at feste for, og samtidig rykkede stadig flere af aktiviteterne indenfor i Borgernes Hus (se andetsteds i denne guide) eller op på festpladsen foran det

i 1937 indviede rådhus. I 1940 købte kommunen Garhøj-anlægget af grundejerforeningerne for 3.205 kr. og 41 øre. Meningen var, at man ville søge dispensation og bygge ældreboliger i cirka halvdelen af parkanlægget. Det er her, der i dag er husvildeboliger og børnehave. Nationalmuseet gav dispensationen i august 1942, og bortset fra at byggeriet blev noget forsinket p.g.a. cementmangel, så røg altså halvdelen af parken ved den lejlighed.

7. Afrikahuset

På Gladsaxevej 111 ligger endnu et af arkitekt Vilhelm Lauritzens huse. Det rummede en periode kommunens samling af afrikansk kunst, men det blev bygget allerede i 1939-40 for at huse kommunens hovedbibliotek. Ideen var, at man ville bygge et fuldstændig identisk hus i Bagsværd, ligeledes til bibliotek, men p.g.a. krigen blev planerne udskudt og sidenhen skrinlagt. Da Høje Gladsaxe Centret stod klar til indflytning (selvom det ikke var 100% færdigbygget endnu), rykkede hovedbiblioteket derover. Det var i 1966. I stedet fik kunst- og musikafdelingen til huse på Gladsaxevej 111. Først i 1979 kunne man samle hovedbiblioteket under det nuværende tag på Søborg Hovedgade 220. I dag ejes huset af druideordenen.

Det splinternye hovedbibliotek på et postkort anno 1940.

8-11. Runebergs Allé og arkitekt K.T. Seest

Forskønnelsesforeningen og især arkitekterne Gothenborg, Meulengracht, Seest og Ahlén gjorde vitterligt deres bedste for at tegne mange og forskelligartede huse til folk. Går man ad Runebergs Alle, kan man få en enestående lejlighed til at se, hvad arkitekt K.T. Seest, som jo havde en mening om "Det runde Hus", mente med godt byggeri idet han mellem 1912 og 1922 tegnede følgende af vejens huse: 41, 39, 35-37, 15, 12, 11, 7 og 3! Umiddelbart ligner villaerne ikke hinanden, men prøv alligevel at kigge nøjere efter:

Runebergs Allé 7

Runebergs Allé 15

Runebergs Allé 11

Runebergs Allé 35-37

Med undtagelse af husnummer 12, har de alle strengt symmetriske facader ud til vejen, de er enten i røde mursten eller pudsede. Da husene stod færdige havde de endnu et fælles kendetegn, nemlig: Hvide, småsprossede palævinduer, hvilket en del ejere i dag har bibeholdt, selvom mange har skiftet til moderne energisparevinduer.

K.T. Seest blev født i 1879 og var uddannet tømrer. Han læste dog videre, og i 1909 fik han afgangseksamen fra arkitektskolen. På den tid var der mange arkitekter, der interesserede sig for at "kultivere" og forenkler de små, danske huse. Seest hørte til de arkitekter, der arbejdede mest ihærdigt for ideen, og han arbejdede bl.a. for Akademisk Arkitektforenings Tegnehjælp, som tilbød almindelige mennesker hjælp. Samtidig var han konsulent for Søborg Forskønnelsesforening. Da han startede, var det bedre-byggeskik-stilen, som herskede. Det er den stil, man kan se på Runebergs Alle. Men som årene gik, gik man over til nyklassicismen, og én af de mange bygninger, han tegnede i denne stil, var Søborg Hovedgade 86-88 (apoteket) og den daværende tekniske skole, som nærmest må karakteriseres som tillempet ægyptisk tempelstil! Den tekniske skole lå på Søborg Hovedgade 122, og blev revet ned i 1982/83, men man kan fornemme, hvordan skolen så ud, fordi bygningen i høj grad lignede det kun to år ældre posthus, som man passerer senere på ruten, og som Seest var med til at godkende.

Udateret foto af K.T. Seest. Foruden alt sit øvrige arbejde, var Seest formand for kommunens bygningskommission indtil 1926 og fra 1925 formand for et nyoprettet "udvalg for kunstnerisk bedømmelse af indkomende byggesager". Privat boede K.T. Seest på Niels Finsens Allé 15. Foto: Det kgl. Bibliotek.

Fra 1906 var Seest ansat ved DSB, som arkitekt samme sted fra 1909, og overarkitekt fra 1922 til 1949. Fra 1942 havde han desuden sin egen tegnestue. Seest døde i 1972.

12. Mønsterhuset – Runebergs Allé 41

Huset på Runebergs Allé 41 tegnede Seest i 1916. Han var en af de mest fremtrædende arkitekter indenfor Landsforeningen for Bedre Byggeskik, og altså desuden aktiv i Søborg Forskønnelsesforening. Huset var det ultimative indenfor moderne husbyggeri i 1916. Det finansieredes af forskønnelsesforeningen og blev kaldt "mønsterhuset", fordi det levede op til alle bedre byggeskiks forskrifter for moderne byggeri.

Da huset stod færdigt i oktober 1916 kom Søborg Tidendes journalist på besøg sammen med andre indbudte gæster. I avisen kunne man efterfølgende læse: "De mange Huse, der er byggede efter hans (Seests) Tegninger virker jo utvivlsomt som "Guldkorn" mellem alt det "mindre gode" man i Særdeleshed i Begyndelsen byggede herude".

Mønsterhuset omtaltes af journalisten som intet mindre end et "eventyrslot"! "Slottet" rummede køkken med noget

Mønsterhuset på Runebergs Allé 41 vises her på et gammelt billede, så man kan se, hvordan det oprindeligt er tænkt.

så avanceret som porcelænsfliser på væggene og elektricitet i loftet. Foruden køkkenet var der dagligstue og tre værelser i stueetagen, og på 1ste salen var der yderligere tre værelser. Der nævnes ikke noget badeværelse i "eventyrslottet". Huset kostede hele 14.000 kr. incl. grunden, så som journalisten skrev, ville det aldrig blive et hus, som en arbejder kunne købe, især ikke hvis man også skulle købe et møblement, der svarede til husets ydre. Et sidste citat fra den begejstrede journalist: "Og hvilken Forskel paa disse rædselsfulde Pakkasser (=huse med krummelurer, kamtakker m.v.) og saa dette nydelige Hjem, hvor man straks faar det Indtryk, at der er kælet for hver enkelt Del".

13. Parken ved Runebergs Allé 22

Fra Runebergs Allé er der adgang til et lille grønt åndehul, som strækker sig over til Wergelands Allé, og hedder Wergelandsparken. Ideen til parken fik man i slutningen af 1960'erne, hvor kommunen begyndte at opkøbe flere grunde med eller uden bebyggelser i Søborg. Grundene til Wergelandsparken blev erhvervet med overtagelse fra 1/1-1973. Tanken var at lave små parkanlæg rundt om i Søborg. Wergelandsparken kunne tages i brug i 1974.

2005. Egentlig var Runebergs Allé 22 tænkt som en del af parkanlægget, men da grunden allerede var bebygget, lod man huset stå og formindskede parkarealet i stedet.

14. Borgernes hus/Søborg Hovedgade 77/Fik ret

I 1908 købte murermester J. Gylling en grund på nuværende Søborg Hovedgade 77, og her opførte han et lille hus, som skulle bruges som medborgerhus. Det var meget småt, men i 1918 fik en ny ejer, snedker I.P. Hansen, tilladelse til at drive stedet videre. Han kaldte stedet for Afholdskafeen, og i 1920-23 byggede han til, så huset fik sin karakteristiske trekantede gavl ud mod Søborg Hovedgade. Derefter blev der plads til både festsal og egentlig restaurant.

Søborg Hovedgade 77 før ombygningerne 1920-23.

Før murermester Gyllings private initiativ i 1908 var der dog allerede i 1904 afsat et stykke jord beregnet på opførelsen af et medborgerhus i Søborg. Denne grund lå på Runebergs Allé, men Søborg Grundejerforening, som havde ansvaret for at få bygget et Borgernes Hus, solgte grunden ubebygget i 1914 og købte i stedet en ejendom på Søborg torv, som i dag er nedrevet. Her skulle Borgernes Hus ligge! Men ak og ve, så kom 1. verdenskrig og hårde tider, så ejendommen på Søborg Torv solgte man igen, og først i 1924 lysnede det: Man købte simpelthen Afholdskafeen og gav den efter en mindre til- og ombygning navneforandring til Borgernes Hus.

Helt simpelt var det nu ikke, viste det sig. Forud for købet af Afholdskafeen havde der været stor polemik i lokalavi-

Søborg Hovedgade 77 efter ombygningen i 1920-23. Ombygningen i 1923 fik i øvrigt arkitekt Seest op ad stolen, for da huset stod færdigt, fulgte det ikke skellinien ud til vejen, sådan som der var givet tilladelse til, men det ragede hele 23 cm. for langt ud over fortovet. Seest gjorde sit bedste for at få bygherren til at rykke facaden længere ind, men huset stod jo færdigt, og amtet endte med at acceptere den fremrykkede facade, hvorefter Seest og kommunen måtte gøre det samme.

serne og ikke mindst på sognerådsmødet d. 8/10-1924. Årsagen var, at de lokale afholdsforeninger så rødt ved tanken om at Søborg Grundejerforening ønskede en spiritusbevilling. Debatten var gloende, men endte med at grundejerforeningen fik den ønskede bevilling.

De næste 20 år døjede Søborg Grundejerforening nu med Borgernes Hus. Foreningen havde kun råd til de allermest påtrængende reparationer, og bortforpagtningen af restauranten gik heller ikke problemfrit. Det normale var ellers, at forpagteren af Borgernes Hus f.eks. leverede al mad og drikke til festerne på Garhøj og i slutningen af 1930'erne helt overtog mange af de tidligere Garhøj-arrangementer, som på den måde kunne rykkes indendørs og sikres mod det ustadige danske vejr.

Problemet med Borgernes Hus var til dels, at det var for småt. I 1930 gjorde man ét enkelt forsøg på at få lov til at lave mere tidssvarende rammer med bl.a. teatersal. Her kom arkitekt Seest atter ind i billedet, for han tegnede forslaget til en helt ny facade, som bizart nok skulle rykkes endnu længere ud mod gadelinien end den facade, som han havde opponeret mod i 1923! Denne gang gik man ikke bare i

K.T. Seests forslag til en ny facade på Borgernes hus dateret 26/2-1930. Havde Seest fået sin vilje, havde der ikke været nogen lille åben plads ved siden af "Fik ret".

gang med at bygge og håbe på senere godkendelse fra de højere autoriteter. Man forespurgte både kommunen og amtet, og fik begge steder afslag.

I 1945 købte restauratør Sigurd Sort Borgernes Hus, som han fik moderniseret godt og grundigt. Men i august 1956 var det slut på hr. Sorts lyst til at drive Borgernes Hus. Det blev i stedet overtaget af Steffensens Bolighus og siden ombygget flere gange. I dag ligger "Fik ret" i huset med trekantgavlen, som Seest fandt så "lidet flatterende for vor hovedgade".

15. Søborg Posthus – nuv. Borgernes Hus

Et medborgerhus kom man dog snart til at mangle, men man kunne ikke finde egnede lokaler. Først da postkontoret på Søborg Hovedgade 79 blev flyttet til Søborg Torv i 1981, fandt man nye, egnede lokaler til et medborgerhus. Borgernes Hus i det gamle posthus blev åbnet i 1986, og ejes af kommunen.

Selve den gamle posthusbygning blev tegnet i 1920 af en arkitekt, der hed Magdahl Nielsen. Bygningen gled glat gennem bygningskommissionen og stod færdig i 1922. Indretningen siger en del om datidens liv. Ligesom lærerne typisk havde embedsbolig på skolerne, boede postmesteren også

i forbindelse med posthuset. I stueplan lå selve posthuset, dengang var postmesterens kontor lige så stort som publikumsrummet, mens ekspeditionsområdet fyldte langt størstedelen af stueetagen.

På førstesalen boede postmesteren, og han var én, man regnede med i lokalsamfundet, så hans bolig var stilfuld. Foruden soveværelser, køkken og badeværelse var der spise- og dagligstuer samt et herreværelse. På loftet var der tørreloft, pigeværelse, gæsteværelse, pulterkammer og arkiv.

I 1939 var posthuset allerede blevet for småt, og ikke mindst savnede personalet flere toiletter samt en frokoststue. Det klarede man ved at lave den tilbygning, som man stadig kan se på posthusets bagside ved Wergelands Allé samt fra Søborg Hovedgade, idet tilbygningen på tværs gjorde, at man fik den lille gårdsplads, som stadig er der. I første omgang byggede man kun tilbygningen op til og med stueplan. Man afsluttede med en lav mur, så postmesteren fik udgang til en stor terrasse fra sit herreværelse.

Bagbygningen, som i 1939 kun blev ført op til og med stueetagen og afsluttet med postmesterens private terrasse, ses her bag til venstre.

Herefter var alle glade i en ti års tid, men efterhånden blev pladsmanglen igen følelig. Publikum havde brug for mere plads, men det havde personalet sandelig også, for arbejdsopgaverne var efterhånden mangedoblet. I 1953 fik man derfor tilladelse til endnu en om- og tilbygning. Nu blev postmesterens bolig inddraget til budstue, brevsortering m.m. Postmesterens tidligere terrasse blev muret helt op til tagskægget, sådan som den ses i dag fra Wergelands Allé.

16. Søborg skole

Allerede inden befolkningsekspllosionen i Søborg var lokalpolitikerne blevet enige om, at den gamle skolehytte i Buddinge var for lille og for ussel. I 1901 stod den nye Buddinge skole (= senere rådhus og teknisk forvaltning på Kontorvej, nuværende Rådhus Allé, i dag nedrevet) færdig, men heller ikke denne skole var bygget til at kunne rumme de børn, der allerede befandt sig i skoledistriktet, og det blev hurtigt klart, at man måtte bygge endnu en skole og denne gang midt i Søborg.

Fra tanke til handling var der dog et årelangt spring. Det kostede mange penge at bygge en skole. I mellemtiden blev der åbnet to private skoler. Søborg Privatskole på Lauggårds Allé blev åbnet i 1904, og om den vides praktisk talt intet. På Frødings Allé 14 startede frk. Esther Lund en privatskole i 1915, men så vidt vides overlevede skolen ikke hendes død i 1942. I øvrigt fik frk. Lund arkitekt Seest til at tegne en ny skolebygning efter otte år, altså i 1923. Stueetagen blev indrettet med forskydelige vægge, så hele etagen kunne omdannes til ét stort rum, hvilket bl.a. var smart, fordi skolen brugtes til danseundervisning om aftenen. Huset står der stadig.

Søborg skole blev indviet i 1908 og var bygget efter det såkaldte pavillonsystem, som var meget moderne i begyndelsen af 1900-tallet. Den store, røde bygning ud mod Søborg Hovedgade, som vi i dag forbinder med Søborg skole stod klar til brug i 1927.

Trods udvidelsen i 1927 stod det klart, at Søborg skole ikke alene kunne sørge for undervisning af alle børn i Søborg. I april 1938 begyndte de første elever på Marielyst skole, til trods for at skolen endnu ikke stod helt færdig. Mari-

elyst skole var en meget flot og moderne aulaskole. Endnu senere da man gik i gang med at projektere Høje Gladsaxe, blev man enige om at bygge både skole og kirke i området. Kennedyskolen stod færdig i 1965, men efterhånden som alt blev lejet ud, fandt man ud af, at børnetallet også dér var langt større end forventet, og derfor byggede man Dag Hammerskjöld skolen i 1972. De to skoler indgår i dag i hhv. Høje Gladsaxe skolerne og 10. klasse centret.

17. Søborg kirke

Allerede ved udstykningen af Søborggård i 1901 skænkede proprietær Klamke og det konsortium, der stod bag ham, en byggegrund til kirkebyggeri. Den første grund lå på hjørnet af Carl Blochs Allé og Søborg Hovedgade. Den blev dog i 1912 mageskiftet med en større grund på modsatte side af gaden, så kirken kunne præsentere sig bedst muligt med kirketårnet ud mod Søborg Hovedgade.

Søborg kirke.

Kirkesagen indledtes for alvor med et offentligt møde d. 7. april 1905 i Frk. Andersen Højers privatskole på Lauggårds Allé. Her holdt man også fremover regelmæssige gudstjenester søndag eftermiddag, indtil man efter Søborg skoles åbning i 1908 flyttede kirkegangen derover. I 1910 fik man permanent stillet to kælderlokaler på skolen til rådighed som kirke.

Det overgik alle initiativtagernes vildeste mareridt, hvor lang tid det ville tage at indsamle penge til den nye kirke. Man troede, det kunne gøres på et halvt år, eftersom man i 1905 reelt kun skulle indsamle en tiendedel af byggesummen, mens staten ville give resten. Men i praksis gik der otte år inden indsamlingen kunne afsluttes, og byggeriet kunne begynde. Inden da havde man inddraget kirkebygningen og inddraget Det københavnske Kirkefond. Kirkefondet gav ikke rede penge, men gav løn til en hjælpepræst ved Gladsaxe kirke med Søborg som ansvarsområde, indtil Søborg i 1921 blev et selvstændigt sogn under navnet Søborggård sogn.

Den endelige version af Søborg kirke blev tegnet i 1911 af arkitekt Alfred Jørgensen, byggeriet påbegyndtes i 1913 og blev indviet 27/12-1913, men stod først helt færdigt, da man i 1914 kunne tage klokkerne i brug. Menighedshuset blev indviet 1925. I folkemunde kaldes Søborg kirke "Nissehusen".

18. Lille Rosenborg – Niels Finsens Allé 65

Drejer man fra Søborg Hovedgade ned ad Niels Finsens Allé, ser man straks på højre hånd et af de huse, som arkitekt Seest opponerede imod. Det er huset på Niels Finsens Allé 65, som i 1919 af daværende ejer, skibsfører Holger Schmidt fik navnet "Lille Rosenborg". Huset blev bygget ca. 1910 som bolig for jordemoder Haralda Hansen, hendes gamle mor og en pensionær, som senere skulle blive Haraldas ægtemand i et par år. Haralda Hansen havde sit virke på Østerbro i København, bortset fra 1930-32, hvor hun virkede fra Søborg Hovedgade 16. I øvrigt under sin mands navn, Ærreboe.

Helt som i dag så huset ikke ud i 1910. Det blev nemlig udvidet i 1939. Oprindeligt var facaden ud mod vejen symmetrisk. D.v.s. den sidste trediedel er ny, hvilket man også kan se på murstensene, som er lysere til højre end til venstre.

Et af forskønnelsesforeningens klagepunkter, når det gjaldt ”pyntede” huse, var, at der var lagt mere vægt på det ydre end det indre. Man mente ganske enkelt, at husene ikke kunne være funktionelle. Kommunen råder desværre ikke over de oprindelige byggetegninger, men man har tegninger fra udvidelsen i 1939, og selv før tilbygningen har det hverken været mindre eller mere upraktisk indrettet end de fleste ’70-rækkehuse. Efter udvidelsen i 1939 var der to store stuer, herreværelse og køkken i stueetagen, mens der på 1. salen var fem værelser, påklædningsværelse og badeværelse. Siden blev det ene værelse på 1. salen ændret til et køkken, og huset fik officiel status som to-familiers, selvom der reelt kun boede én familie, nemlig: Direktør Peter Mathiasens. Peter Mathiasen døde i 1941, og enken overtog huset. Siden overtog sønnen, Anders Mathiasen, huset, som alt i alt var i familiens eje i 72 år!

19. Kamtakker – Niels Finsens Allé 49-51

Tvillingehusene på Niels Finsens Allé 49 og 51 stod færdige i maj 1911. De blev bygget af d’herren malermester H.P. Jensen og tømrermester L.P. Larsen, som købte henholds-

Det er svært at se på billedet, men bagest til højre er en "knast" på huset, som støder direkte op til nummer 51. Dette billede viser Niels Finsens Allé 49 = "Lykkens gave", som bedst har bevaret den oprindelige facade. Over vinduerne i stueplan var der dog oprindeligt slyngede cementornamenter.

vis vejnummer 51 og 49 d. 19/10-1910. De to mestre var enige om at bygge husene i fællesskab, og husene blev da også identiske, om end spejlvendte af hinanden. Mellem de to huse byggede Jensen og Larsen en "knast" til hhv. indgangsparti, lokum og skur. "Knasterne" stødte og støder helt op til naboen med en fælles brandmur mellem.

Både Jensen og Larsen solgte deres nybyggede huse, så snart kommunens godkendelser af byggeriet forelå, d.v.s. i oktober/november 1911.

I april 1940 flyttede tømrer Niels Nielsen ind i nummer 51. Niels Nielsen valgte at have et større dyrehold i skuret i sin "knast", hvilket i 1941 fik en anonym nabo til at sende følgende klage til kommunens sundhedskommission, som her er citeret ordret:

"Saa hvidt jeg ved har man ikke lov til at have Gris her i Søborg men hos Tøm(r)er Nielsen Niels Finsens Alle 51 har de en Gris og ligeledes sidste sommer, da blev den holdt inde i Huset, men i Aar er der lavet Gaard den kan gaa ud i, saa kan Rotter og Fluer ogsaa bedre trækkes til, i det hele taget er det et stort Dyrehold 1 Ged, Høns, Kyllinger, Ællinger og 25-30 Duer man maa forbavses over hvor han faar Fo(de)ret fra, da han først har begyndt paa det ef(ter) Rationeringen

er begyndt. Mærkeligt er det at man skal tvinges til at betale til Rotte u(d)ryddelse naar andre ligefrem Invitere Rotter her til.”

Hvor Niels Nielsen fik foderet fra, kom der ingen forklaring på. Sundhedskommissionen sendte klagen videre til politiet, men de henlagde den, fordi klagen var anonym, og Nielsen beholdt sine mange husdyr.

I 1930 fik den daværende ejere af ”Lykkens gave”, altså nummer 49, tilladelse til at lade huset indrette til to separate lejligheder. Begge lejligheder kom til at rumme to værelser og et køkken. Eftersom huset i alt var på 71 kvadratmeter, var de to lejligheder meget små, og toilettet i ”knasten” var fælles for begge lejligheder. I 1973 fik ejeren lov til at lægge de to lejligheder sammen til én stor igen.

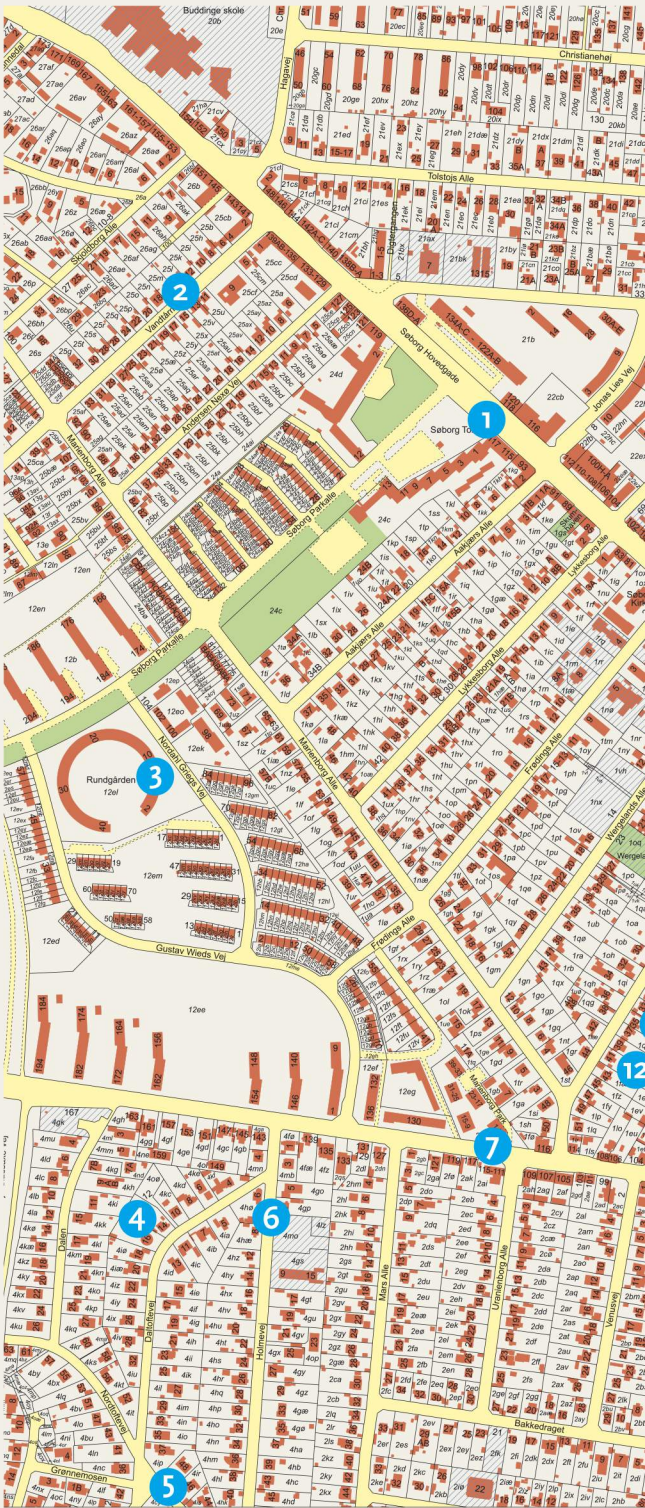
20. Gorki søen

Gorki søen er ikke offentlig tilgængelig, men man kan alligevel godt nyde synet af den fra de omkringliggende veje. Søen er opstået i et af de mange dødishuller, som sidste istid efterlod i Gladsaxe, og hvoraf man finder flest i Bagsværd-området.

Fra Gorki søen kan man se hen til Søborg torv, hvor turen startede, og hvor nogle måske har parkeret en bil, mens andre ser frem til at sætte sig fredeligt i en bus og slappe af i benene. Håber, I har haft en god tur.

Gorki søen set fra Dickens Allé 39. Også fra Zolas Allé 11 har man et ganske godt kig til søen, hvor blichøns, svaner, gråænder m.m. holder til.

2

1

3

12

7

4

6

5

